

ACHTER DE COULISSEN STAD, GEDRAG EN DE PLANDAG 2018

De stad is uw theater, waar u zich vrij onbewust in beweegt. Het zogenaamde impliciete geheugen stuurt u door de ruimte en afhankelijk van een aantal beelden, stereotypen en gevoelens, beoordeelt u die ruimte. Wat een planoloog of politicus bedoeld heeft bij het inrichten van een plaats, komt daardoor meestal niet tot zijn recht. En dat komt omdat die planologen en politiciers veel te weinig pap gegeten hebben van de psychologie. Kort door de bocht was dit het vrij provocatieve statement waarmee Marina Meeuwisse de Plandag van 2018 opende in Dordrecht. Een studiedag voor Vlaamse en Nederlandse planologen, sociaal geografen, beleidsmakers en andere geïnteresseerden. Jaarlijks handelt deze studiedag over een ander thema en dit jaar luidde het 'Gedrag(en) Ruimte'. Een prikkelende woordspeling die erop wijst dat een plan voor de stad pas gedragen kan zijn als in dit plan ook rekening wordt gehouden met het menselijke gedrag.

De hele studiedag was ingericht rond waarneming, beeldvorming, onderbewuste interpretaties en hoe het maken van ruimtelijke plannen ook moet gebeuren in de hoofden van de gebruikers van die ruimte. In eerste opzicht een abstract thema om mee te nemen in geografische analyses en ruimtelijke plannen. De sessies en gepresenteerde papers boden hierin meer duidelijkheid. Als voorbeeld de sessie rond gedragsverandering en ruimtelijk sentiment. Die begon met met een discussie rond de wil en de onwil van gemeenten, provincies en andere actoren, om mee te werken aan gebiedsoverschrijdende samenwerkingen in het regiodebat. De angst voor het verlies van autonomie blijkt één van de belangrijke factoren te zijn die tegenwerking drijft. De discussie zette verder de stap naar de vraag of het wel zinvol is om te spreken over verschillende administratief afgebakende gebieden in tijden van planetaire verstedelijking. Als de stad overal is (zie AGORA 2016-4, red.), zijn die samenwerkingen al een verdoken feit. Een gedachtegang die zich ontwikkelt in de planologie, maar die toch enige tegenkanting kent vanuit de sociale geografie. Geografen zijn vaak nog van mening dat de centraliteit van steden als Brussel aantoonde dat 'de stad' juist niet overal is.

Een interessant debat, dat zich gedeeltelijk voortzette in een andere sessie rond beeldvorming en cultuur. Architecten en kunstenaars trachten het niet-verstedelijkte gebied - vaak neerbuigend aangeduid als de periferie - te verbeelden in film,

fotografie en andere creatieve ambachten. Voorbeelden die aangehaald worden door onder andere Plandag-deelnemers Tine Segers en Annelies Staessen zijn: 'Countryside', een tentoonstelling van OMA in het Guggenheim omtrent politieke en culturele processen op het platteland, 'Myvillages' van Kathrin Böhm over de artistieke producties in de periferie of de film 'Rijksweg N°1' van Jef Cornelis die de bijna surrealistisch artistieke kant van Vlaamse steenwegen belicht. Inventieve methoden om het sentiment en de perceptie over bepaalde gebieden te onderzoeken en te veranderen.

De vraag luidt dan ook hoe men deze bevindingen om kan zetten in een concrete plan- en beleidspraktijk. Inspirerende antwoorden

als 'Design thinking' en 'de planner als verleider' kwamen naar voor, maar wat door de jury van de PlanDag-prijs als vernieuwend werd benoemd, was de oplossing van Hans Leinfelder tegen de verharding van open ruimte. Hans Leinfelder, die in de inleiding nog op een speelse manier

het sprookje over de kleren van de keizer als metafoor gebruikte om de rol van de ruimtemakers in de maatschappij te bespreken, betoogt in zijn paper voor een dwingende antirookcampagne tegen verharding. "Kom op tegen verharding!" moet het nieuwe ruimtelijke beleid worden tegen urban sprawl.

Zo werd de Plandag een dag die het denken over ruimte deed daveren. De unieke interacties tussen verschillende beroepsgroepen en tussen de Vlaamse en Nederlandse context, hebben geboeid en zijn voor elke ruimtemaker aan te raden. Het doel was dan ook om te leren kijken naar wat er buiten het eigen vakgebied gebeurt en hoe bijvoorbeeld omgevingspsychologie, antropologie of gedragseconomie een meerwaarde kunnen bieden in eigen onderzoek en werk. Ook de locatie voegde toe aan de positieve sfeer. Zo leek het wel of de informele setting tijdens de sessies en in het bespreek-café, een experiment rond gedrag en ruimte *an sich* was.

Simon Lox (simon.lox@outlook.com) is Msc. Ruimtelijke planning (UGent) en redactielid bij AGORA.